

שנה"ל תשפ"ד

שם הקורס: משפט, זיקנה והזרה חברתית

שם המרצה: עו"ד כרמית טולדנו

סמסטר: א'

מתכונת: שיעור

היקף שעות: 2 שש"ס

היקף נקודות זכות: 2 נ"ז

מועד: (סמסטר א', יום ב', שעה 12:00-13:30)

דוא"ל: carmits79@gmail.com נייד: 0546505374

מטרות הקורס:

היכרות עם המשפט ככלי לשינוי חברתי וקידום זכויות אדם.
העמקה בהיבטים שונים של הזרה בזיקנה ובמשפט ככלי המקדם זכויות זקנים.

דרכי ההוראה:

הרצאה פרונטלית שילוב בלמידה פעילה.

דרישות הקורס:

נוכחות - חובה

שיטת הבחינה – 100% מבחן אמריקאי ללא חומרי עזר.

הערכה:

100% מבחן

נושאי הקורס:

חלק א' – מבוא

שיעור 1: משפט והדרה חברתית

ישראל דורון, רוני יאיר וורד סלונים- נבו (2008) *הדרה חברתית וזכויות אדם בישראל*, הקדמה: על זכויות אדם ועל הדרה חברתית 19-7, רמות - אוניברסיטת תל-אביב.

ישראל דורון (2020) זיקנה, וגילנות בתקופת הקורונה: המקרה של חוקיות הגבלת חזרתם של עובדים זקנים לשוק העבודה הרבעון לחקר ארגונים וניהול משאבי אנוש 2020(2)5.

רשות:

יובל אלבשן (2003) נגישות האוכלוסיות המוחלשות בישראל למשפט, *עלי משפט* ג 497-530.

שגית מור (2016) משפט נגיש לכל: הזכות לנגישות ונגישות למשפט - ביקורת מוגבלת חוקים: *כתב עת לענייני חקיקה* 8 15-83.

שיעור 2: המשפט ככלי לשינוי חברתי- גילנות והדרה בזיקנה

ישראל דורון (2013). *זיקנה בהיכלים של צדק*. תל אביב: רסלינג. הפרק הראשון בעמודים 15-30.

ישראל דורון וכרמית שי (2010) גילנות הזנחה והפקרה, בתוך מדינה מפקירה מדינה משגיחה עורכים: חנה כץ וארז צפדיה, (עמ' 261) תל אביב: רסלינג.

בג"צ 44/09 פאטמה סנדאקלי ועמותת המשפט בשירות הזיקנה נגד שר הרווחה והמוסד לביטוח לאומי (גוף העתירה וההחלטה)

בי"ל (ב"ש) 42684-11-18 ע' ג' נגד המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 30.10.2022)

חלק ב' – המשפט והיבטים של הדרה בזיקנה

שיעור 3-4: המודל הרב מימדי בזיקנה

ישראל דורון (2002) ההגנה על זכויות זקנים בישראל: מודל רב מימדי, *גרונטולוגיה* 29 (3), 37.

שיעור 5: גיל פרישה ואפליה מטעמי גיל בעבודה בגיל מבוגר

חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 פרק י"א (ביטוח זיקנה)
חוק האזרחים הוותיקים, התש"ן-1989
חוק שוויון הזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988
חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004
חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004
עע 209/2010 ליבי וינברגר ועמותת המשפט בשירות הזיקנה נגד אוניברסיטת בר אילן (פורסם בנבו ניתן ביום 6.12.2012).

בל (ת"א) 22332-04-16 פורטונה חלפון נגד המוסד לביטוח לאומי (פורסם בנבו, 17.10.2017)

רשות:

עע 14705-09-10 יוסף מוצפי נגד בנק לאומי לישראל בע"מ (פורסם בנבו ניתן ביום 16.5.2012).

עב (ת"א) 1614/03 דוד ויינטראוב נגד איבריה (ניתן ביום 6.12.2005)

ישראל דורון ועינת קליין (2010) הזירה הלא מתאימה אפליה מטעמי גיל בראי בית הדין האזורי לעבודה בחיפה, עבודה חברה ומשפט, יב, 435.

שיעור 6: הכרה משפטית של משפחות חדשות בזיקנה

טולדנו כ', דורון יי ורנן -ברזילי א' (2023). זיקנה אחרת: ההיבטים המשפטיים של משפחות חדשות בזיקנה בישראל. *דין ודברים* י"ז 70-15.

Cahn, N., Huntington C. & Scott, E. (2022). Family law for the one-hundred-year life. *Yale Law Journal*, 132, 1691.

דורון, יי (2016). זכויותיהם של חברי הקהילה הגאה בזיקנה בישראל. בתוך: ע' מורגנטרן, יי לושינסקי וא' הראל (עורכים), *ספר זכויות הקהילה הגאה בישראל: משפט, נטייה מינית וזהות מגדרית* (עמ' 374). צפרירים: נבו הוצאה לאור בע"מ.

צפריר, ק'. (2019) "הזמן הנוזל – הימשכות ההליכים המשפטיים כפגיעה בזכות הגישה של אנשים זקנים למשפט ולצדק: בעקבות עב"ל 45818-02-17 פישביין נ' המוסד לביטוח לאומי", *המשפט ברשת*: כתב עת מקוון, מבזקי הארות פסיקה 6,87.

ק"ג (אזורי ת"א) 3438/09 *אדרי נגד עיריית תל אביב* (לא פורסם, 16.8.2010)
עב"ל 45818-02-17 *פישביין נ' המוסד לביטוח לאומי* (פורסם בתקדין, 15.6.2018)

קריאת רשות:

Benson, J., Coleman, M. (2016). Older adults developing a preference for living apart together. *Journal of Marriage and Family*, 78(3), 797-812.

Jill Elaine Hasday, Siblings in Law, 65 VAND. L. REV. 897, 919-20 (2012); *infra* Parts III.A, IV.B.

שיעור 7: בני משפחה מטפלים בזקנים בין מדינה למשפחה

קריאת חובה:

דורון, יי (2010). *משפט, צדק וזיקנה* (פרק חמישי, עמ' 121-142). אש"ל (מהדורה שניה).
חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) תשי"ט 1959

חוק דמי מחלה (העדרות בשל מחלת הורה) תשנ"ג 1993

חוק פיצויי פיטורין, תשכ"ג-1963

רגב-מסלם ש' (2020) בין מודל שלגייה למודל סינדרלה: טיפול משפחה ומדינת רווחה. *מחקרי משפט* לב-1239-1273.

שיעור 8-9 : היבטים משפטיים של התעללות הזנחה וניצול כלכלי בזיקנה

אלון שי ולבנשטיין א' (2020). התעללות בזקנים והזנחתם בימי קורונה בישראל. גרונטולוגיה וגריאטריה מ"ז (2-4) 87-107.
ישלח קובץ עם סעיפי חוק עיקריים:
חוק הגנה על חוסים, תשכ"ו-1966
חוק העונשין, תשל"ז-1977 (פרק הגנה על קטינים וחסרי ישע)
חוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991
חוק למניעת הטרדה מאיימת, תשס"ב-2001
ת.פ. (מחוזי, נצרת) 1209/01 מ"י נ. רועי בן יהודה כרמלי
ת.פ. 10141-03-09 מדינת ישראל נ. אירנה חיימוב
תא (חי) 25993-02-23 המחלקה לשירותים חברתיים- נשר נגד פלוניס (פורסם בנבו, 23.2.2023).

חלק ג': אפטרופסות והדרה חברתית

שיעור 10-11 : אפטרופסות וחלופות (ייפוי כוח מתמשך, קבלת החלטות נתמכת)

חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות, תשכ"ב-1962.
חוק הכשרות המשפטית והאפטרופסות (תיקון מס' 18), 2016 התשע"ו – 2016
חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996
א"פ (ת"א) 47923-10-22 אלמונים נגד פלונית (ינואר 2023).
ל, מ"י, דורון, י. וסטריאר, ר'. (2021) אנשים תחת אפטרופסות: אידיאולוגיה של השתקה עיונים בשפה ותרבה 14(1).

Arlene S. Kanter, Yotam Tolub (2017) The Fight for Personhood, Legal Capacity, and Equal Recognition Under Law for People with Disabilities in Israel and Beyond, *Cardozo Law Review*, Vol. 39, No. 557.

חוברת שירות תמיכה בקבלת החלטות לאנשים עם מוגבלות, מודל שירות- ארגון בזכות (2016) זמין באתר ארגון בזכות : https://edc238f7-2d2f-4614-b813-4f28f868dc59.filesusr.com/ugd/c0271d_e9fb78496ae84024981edcd2e9054ff1.pdf
רשות:

ישראל דורון (2008). הבלתי נראים – זקנים בצל אפטרופסות משפטיות. בתוך י. רונן, י. דורון, וו. סלונים-נבו (עורכים) הדרה חברתית וזכויות אדם בישראל (עמ' 232-205). ת"א: רמות.

שיעור 12 : משפט טיפולי ומשפט מונע

יובל אלבשן "עריכת-דין מניעתית ככלי לעבודה עם אוכלוסיות מוחלשות" מעשי משפט ד 154,151 (2011)

מרדכי (מוטי) מרק "תורת המשפט הטיפולי והטיפול הנפשי" שיחות ל"א 153 (2017)

Dennis P. Stolle, David B. Wexler, Bruce J Winick, Edward A. Dauer *Integrating Preventive Law and Therapeutic Jurisprudence: A Law and Psychology Based Approach to Lawyering*, *California Western Law Review*: Vol. 34 : No. 1, 15, 16(1997)

שיעור 13: תכנון משפטי וייפוי כוח רפואיים

חובה :
טולדנו כי (2021). תכנון משפטי-רפואי לקראת ובעת זקנה. הגיל החדש 32 9-6.
ישראל דורון (2010). משפט, צדק וזיקנה. ירושלים: אש"ל (מהדורה שניה). פרק שישי – כשהחוק מנסה לתכנן את הזיקנה (עמ' 143-159).

חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996
חוק החולה הנוטה למות, התשס"ו – 2005

רשות :
עופר- שטרק, ע'. וסיגל, ג'. (2020) התאמת טיפול רפואי לרצונם של חולים באמצעות הנחיות מקדימות: חזון, מציאות ומבט לעתיד, שערי משפט י' 93.
רזניצקי, ש'. דורון י'. וליכטנר, ר'. (2020) קבלת החלטות רפואיות לקראת סוף חיים: מאוטונומיה לאוטונומיה תלוית-יחסים מאזני משפט יג 237-273.

- שימו לב - ייתכנו שינויים בסילבוס במהלך הסמסטר, בכפוף להודעה.